

Осьодло В. І. доктор психологічних наук, професор
Національний університет оборони України
<http://orcid.org/0000-0003-2893-4721>

Будагьянц Л. М. кандидат філософських наук, доцент
Національний університет оборони України
<http://orcid.org/0000-0002-3788-2372>

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ У ПОСТСУЧАСНИХ ДЕМОКРАТІЯХ

Державні органи відповідають за стратегічні комунікації й стратегічні наративи, приймаючи їх інструментально та операціонально. Однак смислове ядро стратегічних наративів зароджується поза межами їх у життєвому світі мережевого суспільства. Побудова стратегічних комунікацій як відкритої системи надає стійкості та сталого розвитку у мережево-цифровому соціальному середовищі, особливо під час війни.

Ключові слова: стратегічні комунікації; смисл; наратив; пропаганда; демократія; інформаційне суспільство; межа інтерсуб'єктивності.

Вступ. Згода, координація, підтримка, солідарність є надважливими засадами діяльності державних інститутів. У мирний та у воєнний час ці засади визначають долю націй та держав не в меншій мірі, ніж військова потуга. Попри тривіальність даних тверджень для суспільної думки, нетривіальним є питання про забезпечення громадянської підтримки державі та військовій організації в змінюваному глобалізацією та інформатизацією соціальному середовищі. Як гранично актуальне це питання постає для України в ситуації розв'язаної проти неї рф повномасштабної війни.

Метою даної статі є висвітлення специфіки концепції стратегічних комунікацій як практики формування суспільної згоди та підтримки громадськістю демократичної держави та її інститутів на внутрішньо- і зовнішньополітичній арені постмодерного світу.

Теоретичне підґрунтя. Теорія та практика стратегічних комунікацій активно розвивається в Україні протягом поточного воєнного десятиліття. Сутність стратегічних комунікацій та проблеми концептуалізації їх в українській науці, проблеми розвитку стратегічних комунікацій у стратегічному управлінні аналізується в працях О. Дзобана, Д. Дубова, І. Сидоренко, Л. Стороженко та С. Петькун, О. Терещені. Інституційні виміри стратегічних комунікацій у міжнародних відносинах досліджуються в статтях Є. Макаренко, Т. Сивак, Є. Тихомирової. Особливості

стратегічних комунікацій у секторі безпеки та оборони висвітлюються в публікаціях А. Благодатного та О. Кононець, О. Капштика, Л. Компанцевої, О. Заруби, С. Череватого, О. Акульшина, О. Давліканової, В. Осьодла, О. Хайруліна. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни, структура великих стратегічних наративів та малих наративів інформаційно-психологічних операцій розглядаються в дослідженнях М. Ожевана, Н. Карпчук.

На нашу думку, потребує дослідження ціннісно-сміслові та суспільно-комунікаційні аспекти легітимації влади та розвитку інституційної практики стратегічних комунікацій в постсучасних демократичних країнах, які забезпечуються формуванням та виявленням політичної волі громадянським суспільством (політичною нацією). Іншими словами, йдеться про те, ким формуються та звідки походять смисли буття політичної нації, які становлять стрижень стратегічних комунікацій, їхніх гранд- та малих наративів, що їх інструментально сприймають владні інститути, навколо яких вони компетентно й узгоджено розгортають “парасольку” (або “ризому”) спільних знаків і значень національних інтересів, залучаючи потенціали позавідомчих політично відповідальних громадян, громад, організацій, ЗМІ та соціальних мереж, креативну аудиторію галактики Інтернет [1].

Методи дослідження. Світоглядні позиції та методологія нашого дослідження визначені доробком комунікативної філософії Ю. Габермаса [8, 9] та К.-

О. Апеля [4], в ракурсі якої інтерпретуються ідеї філософії освіти та демократії Дж. Дьюї [5], критичного аналізу механізмів виробництва згоди у неолиберальних моделях демократії Н. Хомського [7], деконструкція ідеологічних технологій елітарної демократії Р. Маусфельда [11], а також евристичний потенціал ідей постбюрократичних практик управління Е. Тоффлера, влади комунікацій та креативної аудиторії М. Кастельса [1, 6]. Висвітлення проблем розвитку стратегічних комунікацій інформаційного демократичного суспільства та пошук напрямів їхнього розв'язання здійснюється через вихід “за обрії” інституційних комунікацій до продуктивних комунікацій громадянського суспільства, “за межі” системотворних стратегічних наративів до позанаративної творчості смислів політичного та культурного волевиявлення громадянського мережевого суспільства.

Результати і обговорення. У зв'язку із визначеною метою необхідно висвітлити особливості легітимації влади та загальнозначущих стратегій соціальних суб'єктів, які були закладені із постановням модерного суспільства європейського типу в добу національних (буржуазних) революцій. Якщо доіндустріальне суспільство в самообґрунтуванні спирається на авторитет звичаїв, традицій та панівної релігійної доктрини, модерне посттрадиційне суспільство винаходить принципово десакралізовані світські практики раціонального висновування цілей та засобів, досягнення згоди, згуртування, залучення та мобілізації громадян та спільнот в ім'я інтересів, що визнаються як спільні. Місце релігії, яка освячувала заходи влади у мирний та воєнний час, за задумом теоретиків модернізації, має посісти ідеологія.

Концепт “ідеологія” знадобився саме для позначення раціональної розробки національних цінностей та інтересів, що спирається на науку, підпорядковується авторитету кращого розумного аргументу, є принципово відкритою для критики й розвитку та облежується невід'ємними правами та свободами людини та громадянина й відповідною до них суспільною мораллю та міркуваннями людяності. Попри абстрактність та схематизм такого підходу на початку, в

ньому знайшли вираз стратегічні інтенції новоєвропейської філософії демократії – зверненість в майбутнє, прогресивізм, суб'єктність нації та цінність свідомих колективних дій громадян в творенні нової історії, цінність національної держави та армії як інститутів реалізації національних інтересів [6].

Новоєвропейські суспільства XIX-XXI століть не убезпечені від “впадання в природний стан”, зачарування “фюрерами слова” та тоталітарними утопіями. Проте, навіть диктатори вдаються до риторики “справедливості національних інтересів”, а тоталітарні режими потребують “виробництва згоди та переконань” громадян. Стійкість суспільств щодо тоталітаризму передусім і прямо залежить від зрілості громадянського суспільства та його інститутів, культури політичного активізму, спроможності формувати спільну волю та домагатися реалізації національних інтересів.

Триваючі дотепер процеси розширення кола учасників політики, універсалізація та конкретизація засадової для демократії концепції прав та свобод людини та громадянина, а також суспільного розуміння справедливості як джерела легітимності [11], надихаються ідеєю приведення демократичного суспільства у відповідність із духом її власних базових цінностей, розширення реальної участі громадян у політиці держави, формуванні стратегії національних інтересів [4, 8, 9]. Разом з цим, кардинальні цінності демократії атакуються державами-паріями, як РФ, Іран, Північна Корея, та терористичними організаціями, в протидію яким відбувається нове осмислення значущості цих цінностей в житті цивілізації й кожної людини.

Світоглядні, методологічні, евристичні засади сучасного усвідомлення особливостей розвитку демократичного суспільства, нових потенціалів та загроз в часи постіндустріалізму, окреслені у філософії демократії Джона Дьюї [5], комунікативній філософії Юргена Габермаса [8, 9] та Карла-Отто Апеля [4], концепціях “хвиль цивілізації” Елвіна Тоффлера [2] та “комунікативного суспільства” Мануеля Кастельса [1, 6]. Становлення мережевого суспільства, в якому синхронізовані канали взаємодій (комунікацій) стають відкрито

багатовекторними та з розподіленими центрами виробництва засобів соціального обміну (гроші, мова, емоції, переконання, стереотипи тощо) створило запит на такі комунікативні інструменти, як нові засоби транспорту, масмедії, Інтернет, соціальні мережі, що визначаються як атрибути нової реальності. Із занепадом бюрократії як взірцевої моделі управління, падінням ефективності ієрархій індустріального суспільства, дискредитацією пропаганди як ефективного виробництва суспільної згоди, новим розподілом джерел влади та власності тощо наочною стала потреба перегляду підходів у забезпеченні національної безпеки, зокрема безпеки воєнної, що стало передумовою для концепції стратегічних комунікацій.

З другого десятиліття ХХІ століття в якості терміну американської теорії управління “стратегічні комунікації” починають застосовувати спочатку в галузях національного врядування та воєнної справи (Farwell, Paul) [10] в значенні програм, що забезпечують всебічну внутрішню та зовнішню підтримку уряду та збройних сил в реалізації національних інтересів. На даний момент поширене тлумачення стратегічних комунікацій як “концептуальної парасолі”, яка охоплює різні цілеспрямовані комунікації (зв’язки з громадськістю, маркетинг та фінансовий зв’язок, комунікації в галузі охорони здоров’я, публічна дипломатія, промощен, кризові комунікації тощо). Як зазначають новатори даної справи, в Європі термін “стратегічні комунікації” часто застосовується для позначення управлінського підходу до об’єднання інтегрованих комунікацій для всіх видів організацій (Holtzhausen, Zerfass) [10]. При цьому довіра та підтримка в результаті стратегічних комунікацій досягається як завдяки суспільному авторитету цінностей та цілей, через які стабілізується мережева комунікація, так і завдяки рівноцінному залученню учасників (інституціональних та неінституціональних) в процес смислотворення як конструювання соціальної реальності. В цьому відношенні визначальним є емпіричне підпорядкування діяльності державних інститутів, як і інших учасників комунікації, нормам та ідеалам спільної політичної волі громадян,

сформованої самими громадянами (Ю. Габермас) [8].

Забезпечення усталеності розвитку демократичного суспільства як справа громадян, їхніх урядів та військових організацій в поточному моменті та в найближчому майбутньому в першу чергу має розгорнути мережі національних та міжнародних стратегічних комунікацій, синхронізованих та керованих фундаментальними смислами культури демократії та відповідними до них принципами створення та інтерпретації повідомлень. По відношенню до них охорона каналів зв’язку (від транспортного до ідеологічного), кібербезпека, нейтралізація спіну, пропаганди, фейків є внутрішнім технологічно-інструментальним аспектом. Адже стрижневим питаннями щодо національних та глобальних стратегічних комунікацій є спосіб їх конституювання та їх керівні цінності та переконання [1, 2, 6, 8, 9].

Отже, механізми досягнення суспільної згоди в посттрадиційних країнах розгортаються в річищі “розчаклування світу” й десакралізації практик самообґрунтування, легітимації влади, соціалізації та інтеграції членів суспільства. Й згідно природою постіндустріального суспільства, що полягає в невинній революціонізації його матеріальних, соціальних, культурних та політичних підмурків, ефективність цих механізмів залежить від відкритості до змін їхніх засадових програм.

Висновування пропаганди як “наукового”, цілераціонального апарату захисту стабільності демократії, як це розуміли Е. Бернейз, В. Ліппман, Г. Лассвел та інші, цілком суголосно загальним трендам зароджуваної тоді науки управління й духу індустріалізму початку ХХ ст., репрезентацією яких стала модель “ідеальної бюрократії” М. Вебера, а соціокультурні коди яких значно пізніше розкриті Е. Тофлером (стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація, централізація) [2]. При тому, що термін “пропаганда” був дискредитований наступництвом тоталітарних режимів (які не лише створили жахливі за масштабами та засобами пропагандистські машини “промивки мізків”, але у випадку нацистської

Німеччини прямо посилалися на “отців” концепції пропаганди), більше потребували в таких практиках держави демократичні, що не менш наполегливо поряд із “вертикальною” вдаються до “горизонтальної”, більш прихованої, пропаганди (на що вказують Н. Хомський, Р. Маусфельд) [4, 9]. Цей парадокс зумовлений неприйнятністю для демократій “прямої сили”, з іншого боку, пояснюється як конкретно-історична “проблема росту” демократій між Першою та Другою світовими війнами, яка ще тільки мала в майбутньому досягти універсального виборчого права, пережити руйнування колоніальної системи, зустріти нових політичних акторів з їхньою вимогою “реальної демократії” [11] –дотепер триваючі процеси як в країнах усталеної демократії, так і в молодих демократіях.

В посттоталітарних країнах уявлення про можливість та необхідність “білої пропаганди”, “пропаганди добра” тощо зумовлюються відставанням норм-звичок від норм-законів, тобто інерцією невідрефлексованих практик та відповідних ним стереотипів мислення та поведінки, що засвоєні соціальними діячами в процесі соціалізації під проводом вже вмерлої тоталітарної держави, проте продовжують циркулювати в громадській думці, в соціальних комунікаціях нового демократичного суспільства. Виявлення, осмислення та здолення таких інерцій в суспільних взаємодіях, особливо у взаємодіях з приводу стратегій суспільного й державного розвитку, є актуальним завданням української громади, експертних політичних, наукових освітянських товариств, що має непересічне значення як в розвитку українських громадянського суспільства та держави, так і у відсічі гібридній агресії проти України з боку рф.

В межах концепції стратегічних комунікацій реалізується модель мережі усталених, доцільних та водночас відкритих та гнучких каналів життєво важливих для сучасних націй-держав взаємодій: внутрішньогромадських, громадянсько-державних, цивільно-військових, внутрішньо- та міжінституціональних, національних та міжнародних тощо). Продуктивна стратегічних комунікацій, відповідно цієї моделі, застосовується для забезпечення адекватності національно-

державницькому “порядку денному” та історичному виборі та чинності фундаментальних смислів, орієнтирів, цінностей, способів дій та взаємодій громадян та інститутів, а також задля вироблення “колективної політичної волі” та суспільної згоди щодо засад суспільного життя та діяльності соціальних інститутів, в першу чергу, державних.

В межах стратегічних комунікацій відкриваються нові можливості для соціальної активності, співтворчості, згуртування та мобілізації громадян та інституцій для реалізації суспільно значущих завдань (сама значущість яких конститується в стратегічних комунікаціях). Водночас, нагальною проблемою стає захист стратегічних комунікацій від кібердиверсій, кіберпропаганди, “фабрик ботів”, що активно грають в напрямі гібридизації викликів нової глобалізованої, інформатизованої реальності.

В інформаційно-технологічному аспекті модель стратегічних комунікацій відповідає докорінним змінам у способах, напрямках, засобах, щільності, швидкості обігу інформації в суспільствах, що все більш стають “неієрархічними”, “мультиверсумними”, “мережевими”, “інформаційними”, “знанцевими”. Вивчення, засвоєння, розвиток діяльності в реальності мережевого суспільства є перспективним напрямом, що має і теоретичне, й практичне значення.

Через специфічний потенціал стратегічних комунікацій щодо автономності, суб’єктності, аутопоетичності індивідів та суспільств у творенні соціальної реальності, зростає роль та значення освіти в розвитку критичного творчого мислення, відкритого гуманістичного світогляду, цінностей демократії, свободи, солідарності, суспільного активізму і громадянської відповідальності. В демократичному варіанті стратегічні комунікації саме передбачають особистісну зрілість громадян, їхню спроможність до критичного мислення, до формулювання та реалізації спільної політичної волі. Відтак важко переоцінити роль національної освіти та громадянського активізму в забезпеченні і стійкості, і розвитку громадянського суспільства й демократичної держави в

обставинах змін та невизначеності. ствердження суб'єктності політичної нації та її готовності дати відповідь викликам та загрозам, сьогоденним й майбутнім. Єдиною межею толерантності та інклюзії інтерсуб'єктивності та стратегічних комунікацій у прагненні діалогічного досягнення згоди є "несумісність життєвих світів" (Є. Бистрицький) захисника та агресора, езистенційне заперечення з боку останнього нації, демократії, прав і свобод людини і громадянина, коли необхідно обирати "спротив замість перемовин" [3].

Висновки. Інституціоналізація стратегічних комунікацій у поточних демократіях та розвиток їхнього та методологічного, методичного та організаційного апарату забезпечує координацію, комплексність та узгодженість, єдність різноманіття щодо кардинальних цілей та цінностей громадянського суспільства та його держави та поточних подій та завдань. Тоді як стратегічні комунікації й стратегічні наративи є у компетенції держави, яка за визначенням приймає їх інструментально, смислове ядро стратегічних наративів та джерела стійкості стратегічних комунікацій зароджується поза їхніми межами у життєвому світі мережевого суспільства. Ця твердження складає елемент новизни й окреслює перспективу подальших досліджень.

Побудова стратегічних комунікацій за типом відкритої системи є необхідною для забезпечення стійкості та сталого розвитку з огляду на мережево-цифрову архітектуру соціального середовища. Розвиток диверсифікованих та гнучких каналів цивільно-військових, приватно-державних комунікацій є нагальним завданням для України та для всіх демократичних країн.

Разом із оперативним зворотнім зв'язком, така модель надає державам доступ до ресурсами ініціативи, інновацій, співпраці, підтримки громадян, і, що надважливо, до осереддя смислотворення через діалог й погодження громадянською комунікативною креативною спільнотою з ідентичністю політичної нації. У зв'язку з цим неперехідних й нових змісту і значення набувають громадянські чесноти діджитальної доби, як критичне мислення, компетентність, активізм, відповідальність громадян. Межею фундаментального взірця інтерсуб'єктивності як комунікативного формування смислів та згоди щодо них у внутрішніх та зовнішніх відносинах демократичної країни постає так позначена Євгеном Бистрицьким "несумісність життєвих світів" вільної комунікативної мережевої спільноти політичної нації та агресора, загарбника, поневолювача та його агентів, що прагне буквально нас знищити, що є прямою метою війни РФ проти України та хамасу проти Ізраїлю.

Список використаних джерел

1. Кастельс, М. (2007). Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Пер. з англ. Ваклер.
2. Тоффлер, Е. (2000). Третя хвиля. Всесвіт.
3. Єрмоленко, А. (2022). Спротив замість перемовин. Відповідь українського філософа Анатолія Єрмоленка Юргену Габермасу. Філософська думка. № 3, 59-63.
4. Apel, K.-O. (2005). Regarding the relationship of morality, law and democracy: on Habermas's "philosophy of law" from a transcendental-pragmatic point of view *Invenio*, vol. 8, núm. Universidad del Centro Educativo Latinoamericano Rosario, Argentina. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=87781502>
5. Dewey, J. (1916). *Democracy and education*, <https://www.fulltextarchive.com/book/Democracy-and-Education/>
6. Castells, M. (2009). *Communication power*. OXFORD university press. https://www.academia.edu/25294841/Manuel_Castells_Communication_Power_2009
7. Chomsky, N. (1998). Profit over people: neoliberalism and global order. https://ia903409.us.archive.org/21/items/ManufacturingConsent_201408/Profit%20Over%20People%20-%20Neoliberalism%2C%20Global%20Order.pdf
8. Habermas, J. (1984). *The Theory of communicative action. Volume One. Reason and the rationalization of society*. Translated from German. Beacon Press Boston. https://www.academia.edu/7185627/Jurgen_Habermas_Theory_of_Communicative_Action_Volume_1
9. Habermas, J. (2003). *Truth and justification*. Translated from German. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. https://www.academia.edu/24722476/Truth_and_Justification_translated_by_Barbara_Fultner

10. Holtzhausen, D., Zerfass, A. (2015). The Routledge Handbook of Strategic Communication. Routledge Taylor & Francis Group.
https://www.academia.edu/44638503/THE_ROUTLEDGE_HANDBOOK_OF_STRATEGIC_COMMUNICATION_Derina_Holtzhausen_Ansgar_Zerfass
11. Mausfeld, R. (2015). Warum schweigen die Lämmer? Demokratie, Psychologie und Techniken des Meinungs- und Empörungsmagements. https://www.researchgate.net/publication/317580766_Warum_schweigen_die_Lammer_Demokratie_Psychologie_und_Techniken_des_Meinungs-_und_Emporungsmanagements

Reference

1. Kastels, M. (2007) Internet-halaktyka. Mirkuvannia shchodo Internetu, biznesu i suspilstva. [Internet galaxy. Considerations regarding the Internet, business and society.] Per. z anh. Vakler. (in Ukrainian)
2. Toffler, E. (2000) Tretia khvyliia. Vsesvit. [The third wave. Universe.] (in Ukrainian)
3. Iermolenko, A. (2022). Sprotyv zamist peremovyn. Vidpovid ukrainskoho filosofa Anatoliia Yermolenka Yurgenu Habermasu. [Resistance instead of negotiations. Answer of the Ukrainian philosopher Anatoly Yermolenko to Jürgen Habermas.] Filozofska dumka. № 3, 59-63. . (in Ukrainian)
4. Apel, K.-O. (2005). Regarding the relationship of morality, law and democracy: on Habermas's "philosophy of law" from a transcendental-pragmatic point of view Invenio, vol. 8. Universidad del Centro Educativo Latinoamericano Rosario, Argentina. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=87781502>
5. Dewey, J. (1916). Democracy and education, <https://www.fulltextarchive.com/book/Democracy-and-Education/>
6. Castells, M. (2009). Communication power. OXFORD university press. https://www.academia.edu/25294841/Manuel_Castells_Communication_Power_2009
7. Chomsky, N. (1998). Profit over people: neoliberalism and global order. https://ia903409.us.archive.org/21/items/ManufacturingConsent_201408/Profit%20Over%20People%20-%20Neoliberalism%2C%20Global%20Order.pdf
8. Habermas, J. (1984). The Theory of communicative action. Volume One. Reason and the rationalization of society. Translated from German. Beacon Press Boston. https://www.academia.edu/7185627/Jurgen_Habermas_Theory_of_Communicative_Action_Volume_1
9. Habermas, J. (2003). Truth and justification. Translated from German. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. https://www.academia.edu/24722476/Truth_and_Justification_translated_by_Barbara_Fultner
10. Holtzhausen, D., Zerfass, A. (2015). The Routledge Handbook of Strategic Communication. Routledge Taylor & Francis Group.
https://www.academia.edu/44638503/THE_ROUTLEDGE_HANDBOOK_OF_STRATEGIC_COMMUNICATION_Derina_Holtzhausen_Ansgar_Zerfass
11. Mausfeld, R. (2015). Warum schweigen die Lämmer? Demokratie, Psychologie und Techniken des Meinungs- und Empörungsmagements. (in German) https://www.researchgate.net/publication/317580766_Warum_schweigen_die_Lammer_Demokratie_Psychologie_und_Techniken_des_Meinungs-_und_Emporungsmanagements

Summary

Osodlo V. Doctor of psychological sciences, professor
National Defence University of Ukraine

Budahiants L. Ph.D., assistant professor
National Defence University of Ukraine

STRATEGIC COMMUNICATIONS IN POST-MODERN DEMOCRACIES

Introduction. *The article discusses the peculiarities of the concept of strategic communications as a model for achieving agreement between civil society and its state institutions regarding values, landmarks, perspectives of historical development, the principles of interactions in the public space, as well as ensuring mutual support and cooperation in the relations between "people and society", "society - state", "state - state", "society - army", "army - state" and others. The value-semantic and social-communication aspects of the legitimation of power and the development of the institutional practice of strategic communications in postmodern democratic countries, which are ensured by the formation and manifestation of political will by civil society (political nation), require research. In other words, it is about who and from where forms the meanings of the existence of a political nation, which make up the core of strategic communications, their big and small narratives, which are instrumentally perceived by powerful institutions, around which they competently and coherently deploy an "umbrella" (or "rhizome") common features and meanings of national interests, attracting the potential of non-departmental politically responsible citizens, communities, organizations, mass media and social networks, creative audience of the Internet galaxy.*

Purpose. *The purpose of this article is to highlight the specifics of the concept of strategic communications as a practice of forming social consensus and public support of a democratic state and its institutions in the domestic and foreign political arena of the postmodern world.*

Methods. *The starting positions and methodology of our research are determined by the development of the communicative philosophy of Y. Habermas and K.-O. Apel, in the perspective of which the ideas of J. Dewey's philosophy of education and democracy, N. Chomsky's critical analysis of the mechanisms of consent production in neoliberal models of democracy, R. Matuszewska's deconstruction of ideological technologies of elitist democracy, as well as the heuristic potential of E. Toffler's ideas of post-bureaucratic management practices are interpreted, "of the power of communications" and "creative audience" of M. Castells.*

Originality. *Highlighting the problems of the development of strategic communications in an information democratic society and searching for directions for their solution is carried out by going "beyond the horizons" of institutional communications to the intersubjectivity of productive communications of civil society, "beyond" system-forming strategic narratives to extra-narrative creativity of the meanings of political and cultural expression of the will of the civil network society.*

Conclusion. *The institutionalization of strategic communications in post-modern democracies and the development of their and methodological, methodical and organizational apparatus ensures coordination, complexity and coherence, unity of diversity in relation to the cardinal goals and values of civil society and its state and current events and tasks. While strategic communications and strategic narratives are within the competence of the state, which by definition accepts them instrumentally, the meaningful core of strategic narratives and sources of sustainability of strategic communications originate outside their borders in the life world of the network society. This statement constitutes an element of novelty and outlines the perspective of further research.*

The construction of strategic communications according to the type of open system is necessary to ensure stability and sustainable development in view of the network-digital architecture of the social environment. The development of diversified and flexible channels of civil-military, private-state communications is an urgent task for Ukraine and for all democratic countries.

Together with operational feedback, such a model gives states access to the resources of initiative, innovation, cooperation, citizen support, and, crucially, to the locus of meaning-making through dialogue and agreement by a civic communicative creative community with the identity of a political nation. In this connection, the civic virtues of the digital age, such as critical thinking, competence, activism, and responsibility of citizens, acquire permanent and new meaning and significance. The limit of the fundamental model of intersubjectivity as the communicative formation of meanings and agreement regarding them in the internal and external relations of a democratic country is the incompatibility of the life worlds of the communicative network community of the political nation and the aggressor, invader, enslaver and his agents, which seeks to literally destroy us, which is a direct goal the war of the russian federation against Ukraine and hamas against Israel.

Keywords: *strategic communications; sense; narrative; propaganda; democracy; information society; the limit of intersubjectivity.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.
Received/Поступила: 20.10.23.